

FN – mänskliga rättigheter vs statens suveränitet

En idéanalys – realismens och liberalismens perspektiv

Abstract

1945 bildades FN i kölvattnet av andra världskriget enligt principen att ingripa i mellanstatliga krig eller om den internationella säkerheten hotades. Sedan dess har konflikter fått mer komplicerad karaktär och krigföring ändrat skepnad. På så sätt är FN inte anpassat till dagens konflikter eftersom organisationens konflikthantering i grunden bygger på att konflikter är mellanstatliga. Den uppfattningen överensstämmer med realismens perspektiv där stater ses som den viktigaste aktören – det vill säga att *statens suveränitet* inte får kränkas. Vi påvisar att FN gått från ett synsätt på konflikter som överensstämmer med realismens perspektiv till ett synsätt som är förenligt med liberalismen där individen ges en framträdande roll – det vill säga *mänskliga rättigheter* prioriteras. Trots den idémässiga övergången är det problematiskt att implementera värnandet om mänskliga rättigheter framför staters suveränitet; dels på grund av diskrepansen mellan FN:s struktur och senare tids konflikter och krigföring, dels på grund av idémässiga motsättningar inom organisationen.

Nyckelord: statens suveränitet, mänskliga rättigheter, FN, FN-stadgan, nya krig
Antal tecken: 67 199

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte	2
1.2	Frågeställning	2
1.3	Metod och avgränsning	2
1.4	Disposition	3
2	Teori	5
2.1	Realism.....	5
2.2	Liberalism.....	6
3	Begrepp	7
3.1	Statens suveränitet - definition	7
3.1.1	Operationalisering	7
3.2	Mänskliga rättigheter - definition.....	8
3.2.1	Operationalisering	9
3.3	Kontextualisering	9
4	Empiri	12
4.1	FN – stat och individ	12
4.1.1	FN:s syn på statens suveränitet och mänskliga rättigheter.....	12
4.1.2	Stat och individ - externa blickar på FN	13
4.1.3	Ny tid - nya krig	14
4.2	Tre konflikter – Från statens suveränitet till mänskliga rättigheter	16
4.2.1	Suezkonflikten 1956 – en mellanstatlig konflikt som FN lyckades hantera	16
4.2.2	Jugoslavien – en konflikt som utmärker den nya tidens konflikter – paradigmet för den nya tidens krigföring	19
4.2.3	Hizbollah – en konflikt mellan stat och organisation.....	22
4.3	Människan framför staten – en självklarhet?	23
5	Avslutande diskussion och slutsats	25
6	Referenser	27

1 Inledning

Förenta Nationerna, FN, skapades i kölvattnet av andra världskriget och konstruerades enligt principen att endast ingripa i mellanstatliga konflikter eller om den internationella säkerheten hotas. Vi har förförståelsen att den ordningen i första hand skapades för att värna om statens suveränitet. I vår uppsats diskuterar vi hur dagens konflikter skiljer sig från de som var aktuella när FN bildades 1945, till exempel är konflikter på det internationella planet i dag inte enbart mellanstatliga. Dessutom drabbas civilbefolkningen i större utsträckning i dagens konflikter.

Det leder till att frågan om humanitära interventioner är mer aktuell i dag. Däri ligger en problematik: Vilket ska väga tyngst; *statens suveränitet* eller *mänskliga rättigheter*? Vi använder dessa begrepp som förekommer i de positivistiska teorierna realism (*statens suveränitet*) och liberalism (*mänskliga rättigheter*). Det gör vi genom att undersöka vilket av begreppen som får störst utrymme i samband med följande tre konflikter, som vi funnit representativa för den förändring vi vill påvisa.

- Suezkonflikten 1956 – en mellanstatlig konflikt som FN lyckades hantera.
- Jugoslavienkriget 1992-1995 – en konflikt som utmärker den nya tidens konflikter – paradigmet för den nya tidens krigföring där civilbefolkningen är ett mål.
- Hizbollah/Israel-konflikten 2006 – en konflikt mellan en organisation (gerillarörelse) och en stat.

Freds- och konfliktforskaren Peter Wallensteen, framhåller att dagens konflikter i större utsträckning rör sig om konflikter om statsbildning och statsmakt i stället för att vara mellanstatliga (2006:131ff). Fredsforskaren Mary Kaldor pekar i sin tur på att den ”nyare formen” av krigföring medför att det inte längre finns lika tydliga distinktioner mellan krig, organiserad brottslighet och systematiska kränkningar av människors rättigheter (1999:9). De nya konflikterna och den nya krigföringen leder till att FN:s traditionella hantering som världens fredsbevarare inte stämmer överens med dagens konflikter och krigföring. Vi resonerar kring dessa definitioner och gör djupdykningar i de konflikter vi valt att belysa.

I uppsatsen har vi i åtanke att FN som organisation är otidsenlig och inte anpassad till dagens krigföring och hot mot säkerheten i världen. Anledningen till att vi väljer att utgå från realismen är att den teorins världsbild verkar stämma överens med hur FN hanterade suveränitetsprincipen när organisationen bildades. Det är en norm som reflekterar en annan verklighet, en tid då maktkamp på det internationella planet fördes mellan suveräna stater, det vill säga mellanstatliga konflikter. Vi använder också teorin liberalism med en annan världsbild som

sätter individen i fokus, det vill säga som lägger större vikt vid mänskliga rättigheter, vilket vi anser överensstämmer med tonen inom FN i dag. Den utvecklingen har skett parallellt med att stater inte längre är de enda aktörerna i det internationella spelet, som realismen säger. Här uppstår en problematik eftersom ramverket inom FN, enligt oss, bygger på en mer ”fyrkantig” uppfattning om stater som huvudsakliga parter. Således uppstår svårigheter och motsättningar för FN att agera för att skydda individens (mänskliga) rättigheter, det vill säga agera mer som liberalismen förespråkar.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att belysa en idémessig förändring inom FN. Samtidigt vill vi visa att det råder diskrepans mellan FN som världens fredsbevarare och dagens krigföring. Vi vill tydliggöra problematiken med att FN inte är anpassat till dagens konflikter, som i huvudsak inte är mellanstatliga. Detta gör vi genom att göra en idéanalys med teorierna realism och liberalism.

1.2 Frågeställning

Vi vill undersöka hur motsättningen ser ut mellan statens suveränitet och mänskliga rättigheter inom FN, kopplat till dagens krigföring och världsbild. Vi vill analysera den eventuella idéförändring som skett; från att betona staters suveränitet till att lägga större vikt vid mänskliga rättigheter, samtidigt som detta inte kunnat implementeras i praktiken till fullo eftersom den gamla strukturen fortfarande i dag sätter sin prägel på organisationen.

1.3 Metod och avgränsning

För att principiellt förstå och strukturera forskningsproblemet väljer vi att utgå från idéanalys (Bergström 2005:164). Som teoretiska verktyg använder vi perspektiven *realism* och *liberalism* i allmänhet och begreppen *statens suveränitet* och *mänskliga rättigheter* i synnerhet, enligt följande:

- Realism – idén om statens suveränitet
- Liberalism – idén om mänskliga rättigheter

För att förankra begreppen i sitt sammanhang kontextualiserar vi hur de tillämpats och synen på dem inom FN. På så sätt kan vi peka på hur idéerna blivit normer.

Fördelen med att utgå från realism och liberalism är att det möjliggör jämförelser för analyser som undersöker långa tidsperioder. De mer allmänt tillämpbara teorierna är bra redskap i vår analys som undersöker perioden efter FN:s bildande 1945 fram till 2006. Ytterligare en fördel med teorierna, som Bergström et al pekar på, är att de kan tas fram snabbt och relativt enkelt. Visserligen finns det en risk med analysverktyg som är allmänna och därmed riskerar att bli "luddiga". Vid sidan av farhågan att perspektiven inte är heltäckande finns också risken att teorierna vad gäller innehållet inte är ömsesidigt uteslutande (2005:172f).

Anledningen till att vi ändå väljer att utgå från realism och liberalism är att det inom FN uppstår ett konfliktförhållande mellan just *statens suveränitet* och *mänskliga rättigheter*. FN skall värna om statens suveränitet samt mänskliga (individens) rättigheter. Frågan kvarstår dock om detta går ihop i praktiken eller om det ena måste utesluta det andra.

Den källkritik vi kan rikta mot vår egen undersökning är att den övergripande delen av våra källor har västerländska upphovsmän och -kvinnor. Vi är medvetna om risken med att deras tolkningar görs ur ett västerländskt perspektiv och på så sätt finns farhågan att synen på vårt ämnesområde blir enahanda. Vi har förhoppningen att denna medvetenhet leder till att vi belyser vår frågeställning från flera vinklar.

Som avgränsning väljer vi att belysa de tre ovan nämnda konflikterna för att illustrera den idémässiga övergången.

1.4 Disposition

Vi har valt att dela in uppsatsen i fem kapitel. Det första kapitlet är *Inledning* som läses just nu och innehåller syfte, frågeställning, metod och avgränsning samt disposition.

I vårt andra kapitel som vi kallar *Teori*, redogör vi för vad teorierna realism och liberalism innebär. Syftet med beskrivningen av teorierna är att tydliggöra hur begreppen *statens suveränitet* och *mänskliga rättigheter* innefattas i respektive teori.

Kapitel tre, som heter *Begrepp*, beskriver inledningsvis definitioner och operationaliseringar av begreppen *statens suveränitet* och *mänskliga rättigheter*, följt av kontextualisering av termerna. Vi väljer det upplägget för att öka förståelsen för vad begreppen innebär och i vilket sammanhang de används.

I kapitel fyra knyter vi samman empiri med analys. Till att börja med undersöker vi FN:s syn på statens suveränitet och mänskliga rättigheter för att sedan belysa hur FN betraktat dessa begrepps innebörd under organisationens livstid.

Därefter behandlar vi externa blickar på världsorganisationen för att ge en mer nyanserad bild av FN kopplat till dessa begrepp. Sedan övergår vi till en beskrivning av den nya tidens krigföring för att illustrera att FN inte är anpassat till dagens krigföring. Själva kärnan i vårt empiriska avsnitt finns under rubriken

Tre konflikter – Från statens suveränitet till mänskliga rättigheter, där vi belyser de tre ovan nämnda konflikterna sammanvävt med teorier och de centrala begreppen. Här undersöker vi om vår tes om en idémässig övergång stämmer. För att ytterligare problematisera FN:s kursändring påvisar vi i avsnittet *Människan framför staten - en självklarhet?* att övergången inte är definitiv.

I det femte kapitlet, som vi kallar *Avslutande diskussion och slutsats*, knyter vi ihop säcken och sammanfattar vår analys.

2 Teori

2.1 Realism

Bland de teorier som behandlar internationella relationer är realismen den dominerande åskådningen. Det förekommer olika riktningar inom realismen, så som klassisk realism, strukturell realism, neoklassisk realism och rational choice-realism (Dunne 2005a:166). Vi väljer att fokusera på det generella inom realismens teori. Enligt den här synen på världspolitiken är staten huvudaktör. En handlingsmanual för hur stater skall agera för att maximera sina egenintressen kan ses som en metafor för den här teorins tyngdpunkt. Teorin förser den intresserade med förklaringar om ”the state of war”, vilket är det återkommande tillståndet som världen befinner sig i. Den här fokuseringen på stater och vägledningen för dem har gjort att teorin kommit att än i dag vara betydande och ha en inflytelserik roll då det gäller förståelse för stater och världspolitik och internationella relationer.

Under mellankrigstiden var en viktig del i studier om internationella relationer att komma tillrätta med frågeställningen om vad som föranleder krigsutbrott, och vilken medicin som bäst kunde ordinerats för att undvika krig. Realisterna ansåg inte att forskning som bedrevs under den här tidsperioden var fruktbar. De ansåg att fokus i alltför liten utsträckning låg på de verkliga och mäktiga aktörerna; staterna. Negligerings av ”the role of power” och alltför stor tilltro till människan och hennes rationalitet skulle komma att undergräva den här forskningen, menade realismens anhängare. Då andra världskriget bröt ut 1939 fick realismens förespråkare teorimässigt luft under vingarna. Den bristfälliga idealistiska synen och dess förhoppningar på människan och hennes åstadkommande i framtiden, hamnade i bakvattnet och fortfarande i dag har teoretiker fortsatt att se världen genom realismens glasögon (Dunne 2005a:162).

Då staten har den centrala positionen som aktör är också statens suveränitet av yttersta vikt, enligt realismen. Stor hänsyn och minimal, om någon alls, inskränkning, av denna princip är vad som förespråkas (Diehl 2001:3). Då FN-stadgan antogs 1945 var det här synsättet starkare befäst än i dag, därav det omfattande beskyddet av enskilda staters suveränitet. En utmaning till den här teorin, och framförallt till staten som huvudaktör, är den ökade grad av internationella och icke-statliga organisationer, så kallade NGO:s, som de senaste årtiondena trätt in på det globala planet (Diehl 2001:6). Inte sällan förekommer det dock än i dag en negligerings av dessa NGO:s i vetenskaplig litteratur. Men i

realiteten har dessa organisationer, poängterar Diehl, numera en stark ställning inom världspolitiken. Oftast kommer inte denna påverkningskraft i uttryck genom direkta handlingar, menar han. Kanalen som leder till det önskade resultatet går ofta genom NGO:s påverkan. Det leder till förändringar av staters policy och påverkar hur regeringar handlar (2001:381).

Vi vill peka på att teorins svaghet i dag kan vara just det som var dess styrka för ett antal decennier sedan; nämligen statscentreringen. Precis som Diehl framhåller kan exempelvis endast suveräna stater vara subjekt för en internationell rätt och lag. Tanken om att alla stater, genom sitt oinskränkta självstyre, ska ha lika status inför lagen är en värdefull princip, menar han. Samtidigt gör den det svårare för en breddning av åskådningen och ett ökat utrymme för andra infallsvinklar (2001:381).

2.2 Liberalism

Liberalism är ett begrepp som stötts och blötts och givits flera betydelser. För att knyta an till John Locke, som ses som liberalismens förste idéhistoriker, definieras liberalism i tre doktriner; *tolerans*, *opartiskhet* och *rationell rekonstruktion*.

Den första, *toleransdoktrinen*, betonar vikten av religionsfrihet, yttrandefrihet, mötesfrihet och pluralism. Den andra doktrinen, *opartiskhet*, har två tolkningar; en högerliberal och en vänsterliberal. Den högerliberala lägger vikt vid att politiken måste begränsas och förespråkar ett fritt marknadssystem. Den vänsterliberala falangen förespråkar visst politiskt inflytande, till exempel i form av sociala skyddsnet. Den tredje, *rationell rekonstruktion*, innebär att göra åtskillnad på hur samhället är och hur det bör vara (Goldmann 1997:148). En kanske bättre definition av liberal teori i detta sammanhang är den om statens uppgift, som enligt den liberala teorin är ”att skydda medborgarnas rättigheter mot övergrepp från andra medborgare och mot övergrepp från andra stater” (Goldmann 1997:147). Här vill vi peka på vikten som läggs vid individens rättigheter inom liberalismen, det vill säga det vi kopplar till mänskliga rättigheter, som är återkommande i vår uppsats.

För att skydda individens frihet, och få till stånd rättvisa och tolerans krävs inhemska och internationella institutioner, skriver Dunne (2005b:189). Och det resonemanget går hand i hand med liberalismens grundtanke att med hjälp av rätt institutioner och politiska normer kan fred och välstånd uppbibras både nationellt och internationellt (Bengtsson 2001:27). På så sätt, precis som Bengtsson et al anför, är liberalismens huvudsakliga mål att förena egenintresset med det gemensamma bästa (2001:28).

3 Begrepp

3.1 Statens suveränitet - definition

Staternas oinskränkta självstyre och dess suveränitet har sin grund i folkrätten. De regler som regleras inom folkrätten, eller internationell rätt som det också kallas, berör främst:

- Förhindrande av krig
- Diplomati
- Hur en tvist, som uppstår mellan två till karaktären suveräna stater, ska behandlas
- De mänskliga rättigheterna
- Och avslutningsvis; havets och rymdens utnyttjande (Eriksson 1995:9)

Den rådande rättsprincipen som gäller, enligt folkrätten, är att avtal som ingåtts ska efterföljas. FN:s säkerhetsråd är den instans som har på sitt bord att vidta åtgärder då dessa principer inte efterföljs.

3.1.1 Operationalisering

Den äldre betydelsen av suveränitetsbegreppet har två sidor. Å ena sidan omfattar det statens oberoende ställning utåt, å andra sidan uppfattningen om staten som yttersta myndighet och rättsinstans inåt. Den mer moderna innebörden av begreppet tar avstamp i tvåsidigheten. Utåt är suveränitet markören för en konstitutionellt oberoende stat, när den erkänts som självständig av andra stater. Inåt kännetecknas suveräniteten av den överordnade myndighet som delegerar rätten att stifta, tolka lagar och se till att de efterlevs (Goldmann 1997:265f).

Då återstår frågan hur begreppet ska operationaliseras. Kortfattat innebär *operationalisering* att översätta teorin på ett sådant sätt att det möjliggörs en identifiering av begreppen i verkligheten (Lundquist 1993:99).

I vår uppsats tar vi fasta på båda dessa innebörder. Den oberoende ställningen utåt är å ena sidan relevant i vår uppsats, eftersom FN-stadgan betonar staters suveränitet. Å andra sidan är uppfattningen om staten som överordnad myndighet också relevant eftersom staten, enligt detta resonemang, förväntas hantera inomstatliga konflikter. Begreppets validitet anser vi vara hög med tanke på att samklngen mellan den teoretiska definitionen och den operationella indikatorn är hög (Esaiasson 2005:61), det vill säga att vi med precision mäter det som avses.

Statens suveränitet är ett relativt okomplicerat begrepp vilket gör att reliabiliteten också blir hög.

3.2 Mänskliga rättigheter - definition

"Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter." Dessa ord inleder FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. Kortfattat är det dessa rättigheterna som avses:

- 1) De grundläggande friheterna, såsom rätten att hysa eller uttrycka åsikter, att utöva en religion, att bilda eller gå med i en organisation eller att ordna möten.
- 2) Rätten till skydd mot övergrepp, till exempel rätten att inte bli godtyckligt arresterad eller utsättas för tortyr.
- 3) Rättigheter för att tillgodose de grundläggande behoven, till exempel rätten till en tillfredsställande levnadsstandard, till hälsovård och till utbildning.
(manskligarattigheter.gov.se)

Rättigheterna är odelbara, det vill säga de är beroende av varandra och inte skall rangordnas (manskligarattigheter.gov.se). Begreppet mänskliga rättigheter är inte helt oproblematiskt menar vi, mycket på grund av att innebörden är tolkningsbar. Goldmann et al. pekar på att dessa rättigheter har en individ per automatik i egenskap av att vara mänskliga. Tanken om att mänskliga rättigheter utgår från en moralisk föreställning om alla människors lika värde och lika rätt till rättighetsskydd. Detta går att koppla samman med den liberala traditionen som talar om naturtillstånd och samhällskontrakt, som Goldmann et al tar upp. Naturtillståndet är ett tillstånd där naturens lag råder, där det inte finns någon stat. Människan har i detta tillstånd naturliga rättigheter och obegränsad frihet, men hotas av andra människors dito. Detta blir alltså ett skäl till att rättstaten ska finnas och upprätthålla individens personliga och civila rättigheter – det vill säga mänskliga rättigheter. Mot denna idé riktas kritik. Exempelvis beskylls fenomenet mänskliga rättigheter för att härröra från västlig liberalism och förespråka universell giltighet. På så sätt ingår begreppet i ett slags kulturimperialism med en pejorativ syn på kulturer som inte delar västvärldens syn på rättvisa (1997:172f).

Dunér pekar på argumentet att mänskliga rättigheter kan ses som en regim, där termen regim innefattar normer, regler och beslutsfattande (2002:28). Dunér framhåller att den globala regimen för mänskliga rättigheter är en konstruktion som bygger på internationell lag. Regimen har två huvudsakliga beståndsdelar – stater och individer, varav staten har skyldigheter, och den enskilda individen har (mänskliga) rättigheter samt vissa skyldigheter (2002:91).

3.2.1 Operationalisering

Då återstår frågan hur begreppet *mänskliga rättigheter* skall operationaliseras. Att identifiera begreppet mänskliga rättigheter väljer vi att göra genom att nagla fast det som att "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter." Vi är medvetna om att begreppet mänskliga rättigheter har en hög abstraktionsnivå, men vi väljer den definitionen eftersom den är tillämpbar för det vi avser undersöka; individens värde och rättigheter i förhållande till principen om statens suveränitet. Validiteten i begreppet *mänskliga rättigheter* är mer komplicerad än begreppet *statens suveränitet*. Trots begreppets höga abstraktionsnivå väljer vi nyss nämnda definition, eftersom den fångar det som vi vill analysera med hjälp av våra teorier. På så sätt ska även operationaliseringen möjliggöra en exakt mätning – det vill säga skapa hög reliabilitet.

3.3 Kontextualisering

Vi väljer att göra en kontextualisering för att belysa hur de båda begreppen kan tolkas olika utifrån den kontext som råder.

Den grund som FN står på, en utvidgning av Nationernas förbund från 1919, som i sin tur kan ses som ytterligare en utvidgning av den fredsförebyggande Wien-konferensen 1815, är i dag i stort sett den samma som formades 1945 (Eriksson 1995:9). Den grunden tar sig uttryck i en världssyn som överensstämmer med ett realistiskt synsätt, med fokus på staten och dess suveränitet. I FN-stadgan står båda begreppen, *mänskliga rättigheter* och *statens suveränitet* omnämnda, men eftersom det är en juridisk text möjliggörs både extensiva och restriktiva tolkningar.

För att knyta an till kontextualisering vill vi framhålla att stadgan bör analyseras med 1945-års kontext i åtanke. Världen hade nyss genomlidit sitt andra världskrig och det är en vedertagen uppfattning att förlusterna var ofantliga, både i mänskliga och ekonomiska termer. Med detta som bakgrund var det av yttersta vikt, skriver Eriksson et al, att det en gång för alla fastslogs i ett internationellt dokument vad som var gällande för de mänskliga rättigheterna. 1948 antog generalförsamlingen *den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna* (1995:54).

Huruvida stadgan tolkas extensivt eller restriktivt, och om det i sin tur leder till att ett av begreppen, *mänskliga rättigheter* eller *statens suveränitet*, sätts i främsta rummet, kan i viss mån bero på den sittande generalsekreterarens uppfattning, skriver Ove Bring, professor i internationell rätt och folkrätt. Ett talande exempel på det är Dag Hammarskjöld, som tillträdde som generalsekreterare 1953. Han stod för en kreativ tolkning av stadgan. Han kom att förespråka god diplomati och har blivit en förgrundsgestalt för den sortens konfliktlösning. Det var utifrån den synen som Suezkrisen kunde lösas på ett framgångsrikt sätt. Han inrättade också de fredsbevarande FN-styrkorna och kom med den innovationen att inge hopp om ett dynamiskt FN med ett kreativt och nytänkande perspektiv (SvD 29/7 2005).

De förhoppningar som väcktes efter Suezkrisen sjangserade under kalla kriget, vars maktspel och åsiktsschismer mellan två stormakter kom att lamslå FN:s handlingskraft (Wallensteen 2006:132). Likaså tvingades Dag Hammarskjöld åsidosätta sitt genuina intresse för mänskliga rättigheter, då det var en tid av fokusering på staten och dess suveränitet (SvD 29/7 2005).

Liknande meningsskiljaktigheter finns även i dag. Det råder inte konsensus mellan medlemmarna om det är staten eller individerna som ska prioriteras och beskyddas i första hand. Bring menar att ”det finns vissa stater som alltid är emot interventioner därför att de ser det som ett olyckligt prejudikat. Dit hör i stor grad Kina och i något mindre grad Ryssland”, uppger han (Säkerhetspolitik.se 30/10 2006). Ett argument som stödjer det här framför Eriksson et al då de skriver att en skiljelinje kan urskiljas mellan länder av olika demokrati- och utvecklingsgrad. Individens fri- och rättigheter ges företräde i de västerländska staterna, där demokratin är utvecklad. På andra sidan av linjen återfinns de länder som ofta styrs av totalitära regeringar och där demokratiutvecklingen ligger på en lägre nivå. Dessa länder värnar oftare kollektivet och således också staten och dess suveränitetsprincip (1995:56). Kofi Annan deklarerade på Human Rights Day 1997 att mänskliga rättigheter är ”rättigheter som alla personer har som människor” (Dunér 2002:23) och att det är helt oacceptabelt att välja att endast tillämpa vissa delar av deklarationen om mänskliga rättigheter. Trots det väljer stater att endast trycka på vissa av dessa rättigheter. Kinesiska myndigheter framhåller i första hand på ekonomiska och sociala rättigheter och USA prioriterar civila och politiska rättigheter (Dunér 2002:23).

Med andra ord är det tydligt att den geografiska kontexten spelar in. För oss, som lever i ett västerländskt samhälle, kan det verka självklart med konventioner som behandlar grundläggande mänskliga rättigheter. Realiteten är dock sådan att det finns en diskrepans mellan FN-medlemmarnas syn på den här frågan, skriver Eriksson et al (1995:56). Det här visar hur begreppen kan tolkas i sitt sammanhang. Den världsordning som förelåg vid FN:s bildande kom att påverka den särställning stater tillskrevs i stadgan. Bakgrunden till detta är bland annat, menar vi, att de koloniala strukturerna skulle raderas. Precis som Eriksson et al skriver har många länder och folkgrupper blivit självständiga tack vare FN (1995:23). Att det var av stor vikt att stipulera staters suveränitet omvittnar också Torsten Örn's artikel ”USA:s höga spel när NF blev FN”. Örn, som tidigare verkat som ambassadör samt varit chef för svenska UD:s politiska avdelning, indikerar att USA mer eller mindre fordrade ett ökat beskydd av statens suveränitet i FN-stadgan, än vad som hade framförts av den tidigare organisationen NF. Det här skyddet tog sig i uttryck genom vetorätten. Samtidigt var USA angeläget om att få tillstånd ett fredsprojekt. I åtanke bör vi ha att det fortfarande pågick fullskaligt krig då förhandlingarna och diskussionerna inleddes, skriver Örn (SvD 24/6 2004).

Då vi i den här uppsatsen vill visa att det har skett en förskjutning inom FN från statens suveränitet till en större betoning av mänskliga rättigheter, är det på sin plats att belysa dagsläget. Artikel 2:7 i stadgan deklarerar att staters inre angelägenheter inte ska kränkas eller inskränkas och används i dag med mindre restriktion (Eriksson 1995:16). Det stora utrymme staten som aktör tidigare

tillskrevs, anser vi, har kommit att skifta till ett större utrymme för mänskliga rättigheter. Konventioner, deklARATIONER och resolutioner som berör de mänskliga rättigheterna har kommit att bli allt fler under de senaste årtiondena. Bring pekar på likheter mellan dagens generalsekreterare Kofi Annan och Dag Hammarskjöld. ”Precis som Dag Hammarskjöld på sin tid drivs dagens FN-chef, Kofi Annan, av en inre kompass och vilja att realisera en internationell moral” (SvD 29/7 2005). Bring betonar att kontexterna skiljer sig åt mellan de båda generalsekreterarnas tidevarv. Den kontextuella skillnaden är att Hammarskjöld aldrig behövde ifrågasätta statens suveränitet och den respekt för integritet som således följer, till förmån för de mänskliga rättigheterna, skriver Bring. Det här är dock ett steg som Kofi Annan tagit (SvD 29/7 2006). Om det är det rådande klimatet i världspolitiken, om det är hans genuina intresse, eller en kombination, som kommit att driva fram dessa ytterligare steg för FN som organisation är svårt, för oss, att fastställa. Ett konstaterande kan göras, dagens kontext ser annorlunda ut än vad den gjorde på Hammarskjölds tid. Frågorna och förutsättningarna tar sig uttryck i andra former. Det här belyser alltså att frågan om mänskliga rättigheter inte är ny på FN:s dagordning, den har bara fått en annan karaktär och en högre prioritering.

4 Empiri

4.1 FN – stat och individ

4.1.1 FN:s syn på statens suveränitet och mänskliga rättigheter

Stadgan skrevs i samband med att FN bildades 1945 och sedan dess menar vi att det skett en åsiktsförskjutning från fokus på statens suveränitet till förmån för mänskliga rättigheter. Ett faktum som styrker att statens ställning betonades mer på 1950-talet är följande. Dag Hammarskjöld, FN:s dåvarande generalsekreterare, talar 1956 om vikten av att värna om mänskliga rättigheter. Men skillnaden jämfört med diskursen i dag, är att han framför att ”en skyldighet för FN är att bistå regeringarna att säkerställa den elementäraste av mänskliga rättigheter: envars rätt till trygghet och frihet från fruktan” (Hammarskjöld 2005:155). Det intressanta, menar vi, är att Hammarskjöld betonar vikten av *regeringars* främsta uppgift - att värna om människors säkerhet. Staten hamnar alltså i fokus som ett verktyg - en viktig aktör, vars ställning inte får kränkas. Sedan dess har FN:s förklaring om mänskliga rättigheter följts upp med två konventioner år 1966 – den ena om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, den andra om politiska och medborgerliga rättigheter (Örn 2005:14f). Vi menar att den här betoningen av staten som försvarare av mänskliga rättigheter inte är lika tydlig i dag.

Örn pekar på att synen på staten har förändrats. Efter kalla kriget slut, skriver han, har systemet med likvärdiga suveräna stater med monopolställning på internationellt agerande, visat sig till viss del vara passé. Via regional och internationell integration har regeringar varit tvungna, eller frivilligt av sagt sig, beslutanderätten till mellan- eller överstatliga organisationer. På grund av det, framhåller Örn, har statliga beslut i ett flertal frågor visat sig resultatlösa, då marknadskrafter kommit in i bilden. Kort sagt har *independence* – ett oberoende stater emellan, ersatts av *interdependence* – ett ömsesidigt beroende globalt sett (2005:18).

På senare år har mänskliga rättigheter fått mer plats i rampljuset. I *Millenniedeklarationen*, undertecknad av Kofi Annan, betonas det kollektiva ansvaret för principerna om mänskliga rättigheter i den första deklarationen som handlar om värderingar och principer (2000:1). Visserligen nämns stadgan flitigt i deklarationen, men det viktiga som vi vill peka på är en viss kursändring i FN:s profil. Tidigare har staters ansvar för dess invånare betonats, på senare tid sätts

individ i centrum. Ett flagrant exempel, anser vi, på kursändringen till att betona mänskliga rättigheter är att det 2005 togs beslut om införa ett nytt råd för mänskliga rättigheter. Det nya rådet kommer att mötas oftare än den tidigare människorättskommissionen, som träffades en gång per år. Rådet kommer ha möjlighet att kontinuerligt ta sig an brådskande situationer där mänskliga rättigheter kränks. Och till skillnad från kommissionen kommer rådet att periodiskt granska mänskliga rättigheter-situationen i alla stater (manskligarattigheter.gov.se).

4.1.2 Stat och individ - externa blickar på FN

Argumentet att FN kan ha kommit att bli en aktör som kränker mänskliga rättigheter är intressant i sammanhanget. Vi återkommer strax till varför. Megrét och Hoffmann, som båda forskar om mänskliga rättigheter, pekar på hur förändringar i FN:s uppdrag medför en förändring av hur vi betraktar FN:s ansvar vad gäller mänskliga rättigheter. Från att ha gått från att vara en traditionell mellanstatlig organisation till en överstatlig organisation, menar Megrét och Hoffmann, har FN kommit att ta över suveräna funktioner (2003:314).

Megrét och Hoffmann anser att FN alltmer kommit att betona mänskliga rättigheter, bland annat genom att fatta beslutet, som nämnt ovan, om att inrätta Rådet för mänskliga rättigheter 2005 (2003:314) (sfn.se), som gett mänskliga rättigheter mer fokus än tidigare i FN:s historia. Men det ligger en tvetydighet i FN:s arbete med mänskliga rättigheter, menar Megrét och Hoffmann; FN har inverkan på mänskliga rättigheter och ansvar för detta. Samtidigt finns det en risk att FN kränker mänskliga rättigheter genom att inte tydligt specificera vems eller vilkas plikt det är att se till att de efterlevs. Ett ansvar som åligger alla, är ett ansvar som riskerar att inte tas på allvar av någon, poängterar Megrét och Hoffmann. Dessutom är det problematiskt vem som ska ställas till svars när en icke-statlig aktör som prototypiskt liknar en stat, till exempel en gerillagrupp som kontrollerar ett område, kränker mänskliga rättigheter (2003:322f).

Megrét och Hoffmann pekar på att FN skapades som en institution som jobbade för, med och genom stater. Intentionen var aldrig att FN skulle vara en överstatlig "kvasi-regering". Tanken var snarare att FN skulle bistå stater med medel för att mänskliga rättigheter skulle värnas. Men viktigast av allt, skriver Megrét och Hoffmann; tanken var inte att FN som enda aktör skulle hållas till svars som ansvarigt för hur människors liv påverkades av hur organisationen agerade. Sedan dess har FN förändrats, menar författarna. Kalla krigets slut och globaliseringen har försvagat statens ställning och sedan Berlinmuren föll har säkerhetsrådet blivit mer inriktat på fredsbevarande insatser (2003:325f).

Genom åren, och även i dag, kritiserar FN för att vara en välvillig främjare av mänskliga rättigheter utan i tillräcklig utsträckning skydda och garantera dessa rättigheter, skriver Megrét och Hoffmann. Artikelförfattarna menar att det inte är konstigt att FN kommit att bli blinda för att de själva kommit att bidra till att

kränka mänskliga rättigheter, då organisationen förblindats av ”human rights talk” (2003:315). Argumentet är intressant därför att det går att se en tydlig trend att FN lägger vikt vid mänskliga rättigheter, men samtidigt vill vi poängtera att kursändringen inte är en garant för att FN *de facto* blivit en mer handlingskraftig försvarare av mänskliga rättigheter. Snarare kan det vara så, precis som Mégret och Hoffmann skriver, att FN skulle behöva ett paradigmskifte för att kunna försvara mänskliga rättigheter; att frånga det traditionella konceptet av styrningsform, det vill säga kopplat till nationella stater. Detta eftersom individer inte kan få ett fullgott skydd för mänskliga rättigheter så länge detta krockar med att individer ”tillhör” stater (2003:341f). Där vill vi peka på att statstillhörigheten och statens suveränitet kan hindra FN från att intervensera. Däri ligger motsättningen mellan statens suveränitet och mänskliga rättigheter inom FN.

Christopher C. Joyner forskar inom internationell politik. Även han framför att balansen mellan principen om statens suveränitet och mänskliga rättigheter är problematisk. Exempelvis tar han upp att regeringar stiftar nationella lagar som stödjer internationella lagar som skall skydda mänskliga rättigheter och civila friheter, men att samma regeringar bryter mot dessa lagar vanligtvis för den egna nationens intressen (2004:254f). Joyner syftar i första hand då på terroristhandlingar. FN hanterar detta genom att ha rekommendationer och direktiv för hur mänskliga rättigheter ska efterlevas, men det ankommer på staten att se till att detta görs. Summa summarum kan alltså priset för att skydda staten mot terrorism bli en begränsning av mänskliga och civila rättigheter (2004:254f). Julie A. Mertus, professor i ämnet Internationella relationer, är inne på samma spår. Hon framför att FN:s system för mänskliga rättigheter är inne i en ny era efter attackerna i New York den 11 september 2001. I denna nya era, skriver Mertus, krockar mänskliga rättigheter med strävan efter nationell, och även global, säkerhet. Men samtidigt är ju säkerhet också en mänsklig rättighet, tillägger hon (2005:164f). Ytterligare ett argument som är intressant att belysa i diskursen för mänskliga rättigheter, som Mertus framför, är att det är troligt att stater kommer att fortsätta vara de centrala aktörerna i internationella relationer. Men det är endast de som efterlever de mänskliga rättigheterna som kommer att vara bemyndigade med den moraliska auktoriteten att leda (2005:164f). Frågan huruvida stater kommer att fortsätta vara centrala aktörer lämnar vi obesvarad. Men med de tecken vi ser på globalisering, bland annat genom ökade icke-statliga samarbeten, menar vi att staters ställning minskat.

4.1.3 Ny tid - nya krig

Vi vill med hjälp av Mary Kaldors tes ”en ny typ av organiserat våld har utvecklats under 1980- och 1990 – talet” (Kaldor 1999:9), hävda att den grund som FN står på, som är byggt enligt världsbilden som var aktuell under första halvan av 1900-talet, inte längre är tidsenlig. Kaldor benämner den här utvecklingen av det organiserade våldet för *nya krig*. Anledningen till att hon

väljer att benämna den här nyare formen av våld som krig är att hon vill påvisa den politiska karaktär den fortfarande har. Emellertid poängterar hon att den här nyare formen av krigföring medför att det inte längre finns lika tydliga distinktioner mellan krig, organiserad brottslighet och systematiska kränkningar av människors rättigheter (Kaldor 1999:9). Krig har traditionellt sett illustrerats som mellanstatliga, eller mellan organiserade politiska grupper, där konflikten har inneboende politiska motiv. Organiserad brottslighet idkas oftast av privata grupper där motiven inte sällan är av ekonomisk karaktär och kränkningar av de mänskliga rättigheterna handlar om våld mot enskilda individer som genomförs av en stat eller en större organisation (Kaldor 1999:10). Kaldor påvisar att den här utvecklingen bör ses i en kontext av globalisering. En effekt som kommer med globaliseringen är att nya aktörer har trätt in på den internationella spelplanen. I dag har NGO:s och internationella organisationer ett utbrett inflytande på spelreglerna, däribland FN självt (1999:10f). Kenneth Hermele, ekonom med inriktning på utvecklingsfrågor och ekologisk ekonomi, menar att FN:s makt urholkats till förmån för dessa organisationer. Han pekar på att organisationer som WTO (Världshandelsorganisationen) tagit över en betydande roll i dagens maktspel i internationella relationer (Berg 2000:51f). Vidare leder globaliseringen till, anser Kaldor, att statens suveränitet och autonomi utmanas och undergrävs, som i sin tur leder till att de *nya krigen* tar form. Staternas möjligheter att på egen hand bruka våld mot en annan stat har försvagats, då också statens roll som enskild aktör har försvagats (1999:12f).

Även Wallensteen pekar på att konflikter och konfliktorsakerna har kommit att se annorlunda ut. Han framhåller att på 1970-talet var de mellanstatliga konflikterna fler än under 1980- och 1990-talen (2006:88). Staten betraktas inte längre som den enda enhet som har rätt till suveränitetsprincipen. Även individer besitter den rättigheten, anser Kofi Annan, som uttalat sig om "individuell suveränitet" (Berg 2000:29).

Wallensteen skriver att världen har upplevt fler väpnade statsbildningskonflikter sedan kalla krigets slut, och termen "etnisk-konflikt" har kommit att sammankopplas med de här typerna av konflikter (2006:170). Likaså anser han att det numera, sedan 1990, är inomstatliga konflikter eller inbördeskrig som är den vanligaste konfliktformen. Han argumenterar för att den typen av intern konflikt är förödande för samhället i större utsträckning än tidigare former av konflikter. Den här typen av konflikt har ofta sin grund i ett missnöje bland befolkningen, det kan röra sig om orättvis behandling av olika grupper etc. Inbördeskrig är ofta av "etnisk" eller "rasistisk" karaktär (Wallensteen 2006:133).

Det vi vill påvisa med det här stycket om den *nya krigsföringen och den nya värld vi lever i* är att civila i allt större utsträckning har kommit att påverkas. Synen på krig bland världsmedborgarna har också kommit att ändras. I dag finns en enighet om att krig är legitimt endast då det syftar till självförsvar eller om det sanktioneras av FN (Kaldor 1999:37). Artiklarna 51 och 39 reglerar våld som får användas då den internationella säkerheten hotas och åberopades i resolution 1368 och 1373, med anledning av terrorattackerna i New York den 11 september 2001 (Schori 2001:16).

Den här typen av konflikter är ytterligare en ny form av organiserat våld som FN måste ha möjlighet att hantera. *Resolution 1373* antog också ett beslut om att en anti-terrorismkommitté skulle inrättas (Schori 2001:17). Wallensteen framhåller vikten av Kofi Annans syn på den individuella suveräniteten, om FN ska kunna reda ut de konflikter som i dag är existerande, där de mänskliga rättigheterna inte sällan förtrycks och inskränks. Wallensteen argumenterar för att en lösning måste byggas på ökad respekt för individen, rättigheter för grupper och stabila demokratiska styrelsekick (Berg 2000:30). Wallensteen menar också att det krävs ett nytt sätt att se på staten och organisationer. De konfliktlösningar som världen förut ansett vara optimala är inte anpassade till hur dagens stater och dagens internationella relationer ser ut. De kulturella, politiska och ideologiska variationer inom staterna, som är en del av vår nya diversifierade värld, kräver helt enkelt andra metoder (Berg 2000:34). Kaldor, i sin tur, argumenterar för att en av de största anledningarna till att FN misslyckades i sin bedömning av Jugoslavienkonflikten på 1990-talet var att organisationen inte förmådde att identifiera konflikten. FN var inte förberedd på den nya krigföringen (1999:69f).

4.2 Tre konflikter – Från statens suveränitet till mänskliga rättigheter

4.2.1 Suezkonflikten 1956 – en mellanstatlig konflikt som FN lyckades hantera

Vi använder den här konflikten, med dess mellanstatliga karaktär, för att belysa den kategori av konflikt som vi anser att FN är anpassad till. Konflikten har av många kommit betraktas som den konflikt där FN ingrep på ett bra och fördelaktigt sätt. Både Ingvar Carlsson och Ove Bring anser att FN handlade effektivt då världsorganisationen lyckades lösa konflikten, som emellertid försvårades av att två av vetoländerna, Storbritannien och Frankrike, var inblandade. Vi återkommer nedan till hur. Ytterligare ett bevis för FN:s handlingskraft är de fredsbevarande FN-styrkor som inrättades, på initiativ av Dag Hammarskjöld, för att ta över efter franska, brittiska och israeliska styrkorna inom egyptiska territoriet (sakerhetspolitik.se 23/10 2006).

Konflikten kom att visa två sidor av samma mynt. Ena sidan visade upp motsättningar bland stormakterna och inom säkerhetsrådet, andra sidan påvisade FN:s handlingskraft och initiativförmåga. Trots motsättningar bland vetoländerna kom organisationen till insikt om att den spelade en betydande roll i världspolitik (SvD 4/6 2006).

Konflikten har sin grund i de försämrade relationerna som infann sig mellan Israel och Egypten 1954-55. Konflikten är, enligt Wallensteen, av geo- och

kapitalpolitisk karaktär (2006:97). De ekonomiska intressen som styr då det handlar om kapitalpolitik kan kopplas till de traditionella geografiska och områdessträvande geopolitiska motiven. Då den aktuella konflikten handlade om Suezkanalen, som var en viktig transportled, är det uppenbart menar Wallensteen, att de ekonomiska fördelarna som kontroll över kanalen skulle föra med sig var huvudmotivet för beslutsfattarna i respektive land (2006:120f).

Det finns två faktorer som kan ses som viktiga orsaker till att det rådande läget försämrades, enligt Eriksson et al. Den egyptiska regeringen, som sedan länge varit på kant med Israel, stödde palestinska gerillagrupper att angripa Israel. Egypten, som tidigare nationaliserat Suezkanalen, vägrade också låta Israel få tillgång till kanalen, trots att det här stred mot vad som antagits i FN genom en resolution. Kriget bröt ut i oktober 1956 (Eriksson 1995:113). Israels ockupation av Sinai-halvön inledde den militära fasen. Den här ockupationen innebar att israeliska trupper avancerade tio mil in på det egyptiska territoriet. Frankrike och Storbritannien, som stod på Israels sida, gav de båda stridande parterna ett ultimatum. Endera så skulle de flytta tillbaka sina trupper eller så skulle franska och brittiska styrkor intervensera. Uppgårelsen var inte fördelaktig för den egyptiska sidan. Förslaget accepterades således av Israel medan Egypten motsatte sig det. Frankrike och Storbritannien stod fast vid det tidigare ställda ultimatumet och den 31 oktober 1956 bombade de två länderna egyptiska mål längs kanalen (Bring 2000:235f). FN handlade snabbt och effektivt på initiativ av den amerikanska presidenten Eisenhower. De resolutionsförslag som lades fram i säkerhetsrådet, om en israelisk reträtt, mötte ett icke-samstämmigt säkerhetsråd. Det var de franska och brittiska vetona som avfärdade resolutionsförslagen. (Bring 2000:236) Säkerhetsrådet antog 1956 *resolution 118*. Bland de sex punkter som säkerhetsrådet enades om behandlade en av dem suveränitetsprincipen. Konstaterandet var att Egyptens suveränitet skulle respekteras. Vi letade också efter terminologi kopplad till mänskliga rättigheter i resolutionerna, vilket vi inte hittade (un.org). Nästkommande, *resolution 119*, konstaterar endast att bristen på samstämmighet bland vetoländerna förhindrade FN och rådet att utöva sitt syfte; upprätthållandet av den internationella freden och säkerheten. Sex år tidigare hade generalförsamlingen antagit "*The uniting for Peace resolution*" som bland annat innehöll Acheson-planen. Syftet med den här planen var att ge generalförsamlingen en övergripande roll i frågor där säkerhetsrådet hämmades av vetorätten, men där FN ansåg att den kollektiva säkerheten var i fara (Bring 2000:233). Hammarskjöld föreslog att det här ärendet, då säkerhetsrådet inte kunde enas, skulle överföras till generalförsamlingens bord. I november 1956 antog församlingen en resolution som krävde vapenvila och att de israeliska, franska och brittiska trupperna skulle dra sig tillbaka från egyptisk mark (Bring 2000:236).

I början av november 1956 fick generalsekreteraren uppdraget av generalförsamlingen att på två dygn snickra ihop en handlingsplan för att hantera konflikten. Planen, som bestod av FN-styrkor som skulle säkerställa freden, godkändes i samma månad. Då november nådde sitt slut gjorde även stridigheterna det (Eriksson 1995:114f).

Generalförsamlingens handlande i november 1956 var inte helt enigt med vad som står skrivet i stadgan. Artikel 11:2 föreskriver att församlingen inte ska blanda sig i ärenden om konkreta interventioner, samtidigt som den här utvecklingen fick fullt stöd i Uniting for Peace-resolutionen (Bring 2000:237). Och vi anser att den kan ha varit nödvändig för den effektivitet som konflikten löstes med.

Vi argumenterar för att FN kunde visa sig handlingskraftigt på grund av att Suezkonflikten var av mellanstatlig karaktär. Den skiljde sig inte från den tidens konflikter som världen hade upplevt, vilket gjorde att FN var relativt kapabel till att göra en korrekt konfliktanalys. Wallenstein framhåller att den interaktion som sker stater emellan beskrivs som det internationella systemet. Det är ett system som inte sällan skildras som anarkiskt och där således staterna ses som huvudaktörerna. Det här *mellanstatliga systemet* är institutionaliserat i internationell lag och således också i FN (Wallenstein 2006:66). Vi anser att det här tydligt kan ses i resolutionerna och i FN:s agerande. Då resolutionerna inte tar upp begreppet *mänskliga rättigheter*, utan istället poängterar vikten av att respektera den *territoriella integriteten* ser vi det som ett tydligt exempel på vilket av begreppen som erhöll störst prioritering - statens suveränitet.

Det var under Suezkrisen som FN i form av generalsekreteraren Hammarskjöld och hans medarbetare första gången agerade på det internationella planet som en enskild aktör. Det var också, som nämnts ovan, vid den tidpunkten begreppet "fredsbevarande" introducerades. Brittiska och franska trupper skulle ersättas av FN-trupper och placeras ut längs Suezkanalen. På den andra sidan kanalen skulle de israeliska trupper ersättas av FN-styrkor. En detaljrik uppgörelse gjordes mellan värdlandets regering och Hammarskjöld, som i huvudsak gick ut på att reglera FN-styrkans "immunitet och oberoende i förhållande till värdlandets regering å den ena sidan och dess skyldigheter att avstå från inblandning i värdlandets inre angelägenheter å den andra (Örn 2005:10). Precis som Hammarskjöld ofta anfört var alltså förhållandet till staterna, det vill säga regeringarna, i FN:s unga år av yttersta vikt.

I den här konflikten tycks diplomati och Hammarskjölds goda förhandlingsförmåga ha varit ett centralt inslag och ett starkt bidragande skäl till den fredliga utgången av konflikten. Enligt Wallenstein lämpar sig den diplomati, som FN föredrar, bättre i en konflikt som är av mellanstatlig karaktär än om konflikten exempelvis är inomstatlig. Kapitel VI i stadgan behandlar särskilda procedurer som bör användas för att lösa en mellanstatlig konflikt. Artikel 33 talar mer specifikt om vad som bör göras i första hand, exempelvis förhandling, utredning, medling, förlikning etc. Med andra ord, handlingar som lämpar sig i mellanstatliga konflikter (Wallenstein 2006:94). Vi är av uppfattningen att det kan ses som ytterligare ett exempel på att mellanstatliga konflikter är institutionaliserade i FN-systemet. Det leder i sin tur till att den här konflikten kunde, med hjälp av de verktyg FN har till sitt förfogande, hanteras på ett fördelaktigt sätt.

4.2.2 Jugoslavien – en konflikt som utmärker den nya tidens konflikter – paradigmet för den nya tidens krigföring

Konflikterna i 1990-talets Jugoslavien är komplexa till sin karaktär. Under en tidsperiod på mindre än tio år utspelades fyra väpnade konflikter; Slovenien 1991, Kroatien 1991-1992 och 1995, Bosnien-Hercegovina 1992-1995 och Kosovo 1998-1999 (Wallensteen 2006:169). Med tanke på att vi avser analysera den här konflikten som en milstolpe i FN:s historia och inte i form av den betydelse den har fått för den specifika regionen, är det på sin plats med en avgränsning. Vi belyser kortfattat det allmänna händelseförloppet i Jugoslavien under den berörda perioden. Störst fokus väljer vi att lägga på FN:s agerande i samband med Bosnien-Hercegovinakonflikten som äger rum mellan april 1992 och oktober 1995 (Kaldor 1999:41). Anledningen till att vi väljer den dispositionen är att den konflikten har kommit att bli, för att referera till Mary Kaldor, det krig som kommit att påverka "det globala samvetet mer än något annat krig på senare tid." (Kaldor 1999:41). Hon beskriver det också som paradigmet för den nya krigföringen (Kaldor 1999:41).

Konflikterna på Balkan har många år bakom sig, det var inget nytt fenomen som uppkom på 1990-talet. Enligt Wallensteens sätt att kategorisera konflikter hamnar den här i kategorin statsbildningsprocesser (2006:163). Balkan karaktäriseras av stor etnisk mångfald och under 1990-talet var det just den religiösa tillhörigheten som skiljde dessa grupper åt. Ett talande exempel på religionens betydelse är de 70 % av rösterna som lades på religiösa partier i valet som hölls i november 1991 (Kaldor 1999:42f). Den socialistiska federativa republiken bildades 1945, med Josip Broz Tito som ledare för det styrande jugoslaviska kommunistpartiet Titos död 1980 kom att bli en väsentlig händelse för det fortsatta konfliktförloppet inom den här regionen. Serberna, som tidigare förlorat inflytande, börjar nu propagera för en omfördelning av makten. 1989 övertar Slobodan Milosevic makten genom en kupp, då som representant för det serbiska kommunistpartiet. Återupprättandet av serbernas ställning är en huvudfråga för honom (iktk.se). Nationalism och självständighet är två viktiga principer då det handlar om en statsbildningsprocess menar Wallensteen (2006:163.) Kriget bröt först ut i Kroatien, där den federala jugoslaviska armén (JNA) i samverkan med serbiska grupper inledde stridigheter mot kroatiska styrkor. Ett år senare (i april 1992) röstade även makedonier och bosnier för att bryta sig ur Jugoslavien. Det här ledde fram till det inbördeskrig i Bosnien-Hercegovina som utbröt i samband med att EG erkände republikens självständighet i april 1992 (iktk.se).

Vi vill betona två paradoxer i den här konflikten. På samma gång som det kom att bli den konflikt där de fredsbevarande styrkorna, som Whittaker framhåller, betraktades som en beskyddare av de mänskliga rättigheterna snarare än militära styrkor (1995:173ff), blundade samtidigt säkerhetsrådet för det lidande som regionen utsattes för (Gutnam 1992:187). Ytterligare ett motsatsförhållande ligger i FN-personalens insatser på plats. Samtidigt som styrkorna räddade många liv,

kan de också ha varit en bidragande orsak till de fortsatta stridigheterna genom sin blotta existens (Gutnam 1992:187).

De mänskliga rättigheterna kränktes systematiskt och i stor utsträckning under den här konflikten. Konkreta exempel är tortyr, våldtäkter och steriliseringar (Kaldor 1999:41). Människor fördrevs och tvingades lämna sina hem och omkring 260 000 människor dödades (Kaldor 1999:41.) Som ett exempel kan det nämnas att Sverige tog emot över 60 000 bosniska flyktingar (www.regeringen.se).

I de resolutioner som antogs under den här tiden nämns både *mänskliga rättigheter* och *statens suveränitet*. Frågan är vilket av dem som betonas i störst utsträckning? Först kan nämnas att *resolution 713* slår fast att konflikten, i det då fortfarande officiellt enade Jugoslavien, var av sådan karaktär att den internationella säkerheten riskerades. I och med det tog FN steget över det hinder som artikel 2:7 utgör (Bring 2000:285), som behandlar principen om statens suveränitet. En resolution som vi anser berör båda begreppen tydligt är *resolution 752*. Mänskliga rättigheter i form av att säkerhetsrådet noterar det brådskande behov av humanitär assistans som finns i området. Resolutionen yrkar också på att den etniska fördrivningen omedelbart skulle upphöra. Samtidigt är suveränitetsprincipen närvarande då det framhålls att Bosnien-Hercegovinas territoriella integritet strikt ska respekteras. Även i nästkommande *resolution 757*, understryks suveränitetsprincipen och indikationer ges på att de mänskliga rättigheterna kränks. Interventioner av andra parter, på Bosnien-Hercegovinas område, skulle omedelbart upphöra. Säkerhetsrådet beklagar dessutom den fördrivning och förföljelse som etniska grupper utsätts för. Betoning läggs dock på mänskliga rättigheter i den här resolutionen. Säkerhetsrådet anser att det har stor betydelse i den rådande kontexten. I *resolution 761*, understryker säkerhetsrådet ytterligare en gång den allvarliga humanitära situation som vid den tidpunkten rådde i Sarajevo. Vidare uppmanas alla världens stater ett göra sitt yttersta av ansträngningar för att kunna underlätta de mänskliga förhållandena. I *resolution 770* uttrycker säkerhetsrådet explicit att de mänskliga rättigheterna inte får kränkas. Djup oro uttrycks över de rapporter som rapporterar om koncentrationsläger, fängelser och arresteringar. Flera av resolutionerna har uppmanande och bemyndigande karaktär, som exempelvis ovan nämnda 761, till och av medlemsstaterna. Bland annat så bemyndigas även medlemsstaterna i *resolution 836* att hjälpa UNPROFOR i de områden som i tidigare resolutioner kommit att kallas "safe areas". Det här bemyndigandet innefattar även våldshandlingar om det så krävs (Bring 2000:285).

De ovan nämnda resolutionerna är generellt sett representativa för innehållet i merparten av resolutionerna som antogs under den aktuella konflikten, i alla fall i det avseende vi använder dem.

Sammanfattningsvis kan fastställas att båda begreppens innebörd ges betydande utrymme. Den här konflikten har kommit att betraktas som den där de *mänskliga rättigheterna* hamnade i förgrunden. Vi anser att ett tydligt exempel på det är att FN:s kommission för mänskliga rättigheter sände en tjänsteman till Bosnien-Hercegovina för undersöka om de rapporter som kommit i FN:s händer om icke-humana handlingar mot civilbefolkningen stämde, vilket de för övrigt visar sig göra (Eriksson 1995:292). Viktigt att notera är att suveränitetsbegreppet

omnämns och var troligtvis fortfarande av stor betydelse då resolutionerna antogs. Den vikt som säkerhetsrådet lägger vid att konflikten ska lösas på ett fredligt vis stämmer överens med stadgan men kan också, enligt oss, ses som en brist i FN-systemet. Motsatsförhållandet mellan statens suveränitet och de mänskliga rättigheterna gör att FN blir en handlingsförlamad organisation. Detta på grund av paradoxerna som vi nämnde tidigare. Den ena paradoxen är att FN-styrkor på plats skulle värna mänskliga rättigheter samtidigt som säkerhetsrådet inte gav dem mandat att göra det fullt ut. Den andra paradoxen är att FN både bidrog till att rädda liv samtidigt som styrkornas existens kan ha förvärrat konflikten.

Trots att fredsbevarande styrkor och humanitära interventioner utfärdades, lyckades inte FN reda ut situationen. Kaldor argumenterar för att den största orsaken till att FN inte klarade av att lösa den här konflikten på ett effektivt sätt går att härleda till att FN inte förstod *varför* och *hur* kriget utkämpades. Visserligen kan det diskuteras om det verkligen var så eller om det fanns viljor inom FN som valde att inte förstå. Det fanns tydliga indikationer på att mänskliga rättigheter kränktes systematiskt, i form av bland annat etnisk rensning. Civilbefolkningen tenderar att utgöra själva målet i konflikter av den här karaktären. Men trots det så blundade FN för det uppenbara, anser Kaldor (1999:69f). De fredsbevarande trupper som skickades dit skulle arbeta fredsbevarande och endast då på de båda parternas samtycke. Det, menar vi, vittnar om att suveränitetsprincipen i hög grad är närvarande. Stadgan uttrycker vikten av att inte intervensera utan mandat från den berörda staten. Här bildas det visserligen en motsättning mellan de båda begreppen, som i sin tur försvårar arbetet med att värna de mänskliga rättigheterna. Enligt stadgan bör suveränitetsprincipen inte kränkas såtillvida den inte hotar den internationella säkerheten.

Ett uttalande som vi anser vara ett tydligt exempel på den negligering som FN bidrog till, åtminstone inledningsvis av konflikten, är det FN:s dåvarande generalsekreterare, Boutros Boutros Ghali, gjorde då han besökte Sarajevo 31 december 1992. Han påpekade för invånarna att det samtidigt pågick en rad andra krig i världen, att det inte var det enda (Kaldor 1999:41). Vi menar att det här är ett tydligt exempel på att FN initialt inte förstod vilken typ av konflikt som pyrde, och vad konsekvenserna av den kunde bli. Wallensteen hävdar, som nämnts tidigare, att det här kan ses som en statsbildningsprocess, med en historisk kamp om självbestämmanderätt (2006:168). En punkt i det här synsättet som världens ledare tog fasta på är att den här konflikten hade sina rötter mycket långt tillbaka i tiden. Personer på ledande poster inom världspolitiken har uttalat sig om att konflikterna tycks ha funnits länge och varit något svårföränderligt i detta område. Ett uttalande av USA:s president George Bush, i augusti 1992, befäster det här då han talar om de koncentrationsläger där hundratals människor dog varje dag, som ett vendetta, ”a complex, convoluted conflict that grows out of age-old animosities” (Benton 1996:188). Uttalandet är visserligen inte officiellt från FN, men vi vill belysa det synsätt som användes för att se på den här konflikten med tanke på att USA är vetomedlem i FN. Ett sätt att tolka det här är att även om FN gjorde uttalanden om mänskliga rättigheter, menar vi, kan principen om statens suveränitet ha använts som brasklapp för att inte ingripa vid den tidpunkten.

Uttalandena syftade alltså på att konflikten var att betrakta som en inre angelägenhet och således på den suveräna statens bord.

4.2.3 Hizbollah – en konflikt mellan stat och organisation

Startskottet till konflikten i Libanon/ Israel sommaren 2006 var att den libanesiska shiamuslimska gerillarörelsen Hizbollah tog två israeliska soldater tillfånga den 12 juli (DN 1 /11 2006).

Konflikten mellan Hizbollah och Israel anser vi kan klassas som en ”semi-mellanstatlig” konflikt (vår benämning) i bemärkelsen att de stridande parterna å ena sidan var staten Israel, å andra den libanesiska shiamuslimska gerillarörelsen Hizbollah. Visserligen hade Hizbollah vid tidpunkten platser i den libanesiska regeringen (DN 11/11 2006) men gerillarörelsens krigshandlingar stöddes inte formellt av den libanesiska regeringen eftersom striderna ska ha utförts av Hizbollahs militanta gren (SvD 17/7 2006). Hizbollah har även beskrivits som ”en stat inom staten med sin starkt motiverade privatarmé och sin terroriststruktur” (27/6 2006 DN) .

För att använda Wallenstens terminologi kan konflikten betraktas som en kombination av geo- och realpolitisk konflikt. Wallensten påtalar att dessa två ofta är nära relaterade (2006:95) vilket vi finner applicerbart på konflikten i Libanon/Israel. Den är geopolitisk (territoriell) i bemärkelsen att landområdet Shebaagårdarna, ett 14 km långt och 2,5 km brett område beläget mellan Israel, Libanon och Syrien, var det territorium som i huvudsak omstriddes. Ett område vilket för övrigt FN:s säkerhetsråds antog en resolution (242) om 1967 som krävde tillbakadragande av Israels väpnade styrkor från området (SvD 17/7 2006).

Vi vill också peka på att konflikten även är realpolitisk, vilket i huvudsak innebär att den går att koppla till makt och maktkapacitet, framförallt militär teknologi och styrka (Wallensten 2006:95) . Både stridande parter ville slå sig för bröstet för att visa sig svårbesegrade militärt, en kamp som blev flagrant då Israel valde att intensifiera bombningarna 72 timmarna innan FN:s *resolution 1701* (som antogs den 11 augusti 2006) om att eldupphör skulle börja gälla. FN:s beräkningar visar dessutom att israelerna fällde 90 procent av samtliga bomber under sommarens stridigheter under de tre sista dygnet (DN 3/10 2006).

I ovan nämnda FN-resolution finns å ena sidan ett tydligt fokus på mänskliga rättigheter då individer ställs i fokus. I resolutionen nämns “hundreds of deaths and injuries”, “extensive damage to civilian infrastructure”, “displaced persons”, “Lebanese people”. Å andra sidan anförs flitigt att Libanons och Israel regeringar skall upprätthålla vapenvila. Resolutionen riktar sig alltså till staterna Israel och Libanon. Men om gerillarörelsen Hizbollahs militanta gren är en av de stridande parterna, går det då att ta för givet att regeringen har makt att förmå gerillarörelsen att lägga ner sina vapen?

För övrigt kan kriget kategoriseras i Mary Kaldors definition av nya krig på flera punkter. För första rör det sig delvis om en gerillakrigföring – Hizbollahs militanta gren står som stridande part, för det andra har civila kommit att bli ett

mål. Till exempel bombades Libanons huvudstad Beirut med förhållandevis kort varsel så att människor inte hann ta sig därifrån (DN 30/7 2006).

Frågan kan också ställas hur det kan komma sig att det tog så lång tid för FN:s säkerhetsråd att värna om mänskliga rättigheter, då FN nämner begreppet innebörd upprepade gånger i resolutionerna. Medan striderna pågick valde USA:s utrikesminister Condolezza Rice att avvakta med att arbeta fram en FN-resolution då hon ansåg att orsakerna till konflikten var tvungna att angripas innan en varaktig fred kunde uppnås (DN 29 /7 2006). Medlingen i konflikten kom att kompliceras av att orsakerna till den var mångsidiga och avhängiga av en rad andra konflikter. Viktigt i sammanhanget är att balansgången för att avgöra när ett ingripande ska göras är problematisk för FN som försvarare av mänskliga rättigheter. Vad är viktigast, att rädda färre liv för stunden eller fler liv långsiktigt? Vi ser det här som ett bevis på att FN har börjat fokusera mer på mänskliga rättigheter, men att det i praktiken är svårt att genomföra.

4.3 Människan framför staten – en självklarhet?

Är övergången till prioriteringen av mänskliga rättigheter inom FN en självklarhet som alla skriver under? Svaret på den frågan är nej. Den förskjutning av prioritering till mänskliga rättigheter från statens suveränitet, som vi hävdar att det går urskilja ur FN:s agerande, är inte helt och hållet representativt för den allmänna uppfattningen inom FN. Organisationen innefattar länder med vitt skilda styrelseskick och normer. Både demokratier och diktaturer är välkomna, bara de skriver under FN:s grundläggande mål, skriver Magnus Jerneck (Berg 2000:48). Han poängterar att staternas styrka i det internationella spelet har försvagats och att civilsamhället har kommit att få ett allt större utrymme. Inom civilsamhället har nya aktörer, bortom staten, tagit plats. Dessa nya aktörer står inte för samma normer som staten, de präglas mer av sina egna särintressen, exempelvis miljö, till skillnad från staten som bygger på ekonomisk, politisk och militär kontroll (Berg 2000:45f). Det här civilsamhället är inte, trots vår globaliserade värld, representativ i hela världen. Den här nya idémakten, framför statsmakten, är ytterst ett västerländskt fenomen, skriver Jerneck. Demokratisering ses som en nyckel till fred enligt västerländskt perspektiv. Den nyckeln är förenlig och kräver överensstämmande med de mänskliga rättigheterna och ses i väst nästintill som en självklarhet. Det skapas dock en motsättning då den överförs till utvecklingsländer, där suveränitetsprincipen fortfarande i dag är av högsta prioritet (Berg 2000:47). Det här, menar vi, leder till en motsättning då stadgan ska användas och tolkas.

Många länder värnar som sagt fortfarande den territoriella integritet som stadgan deklarerar i artikel 2:4 och den princip som artikel 2:7 stipulerar, som säger att konflikter som är av inomstatlig karaktär i första hand inte ska behandlas av FN (Berg 2000:29). De här olika synsätten kan tänkas vara ett betydande hinder för FN och dess önskan att kunna agera handlingskraftigt och snabbt i

konflikter. Samtidigt som världens konflikter inte längre är mellanstatliga i samma utsträckning, som var fallet då FN grundades (Berg 2000:48), råder det inte heller konsensus om hur stadgan ska tolkas och användas utifrån värnandet om individen eller staten. Kontentan blir alltså att det skett en idémässig övergång, men att den är inte definitiv.

5 Avslutande diskussion och slutsats

Ovan har vi diskuterat hur dagens konflikter skiljer sig från de som var aktuella när FN bildades 1945. Vi har exemplifierat en trendmässig övergång genom att använda Suezkonflikten, Jugoslavienkriget och Hizbollah/Israel-konflikten. Vi vill på så sätt peka på en övergång från mellanstatliga konflikter, som då ansågs vara det största hotet mot den internationella säkerheten, till mer komplexa konflikter. Det här har lett till att krigföring ändrat skepnad. Gränsen mellan det civila och militära har blivit mer komplicerad att urskilja. Som vi nämnt ovan har civilbefolkningen drabbats i större utsträckning då identitetspolitik kommit att bli ett inslag i senare konflikter.

Ovan har vi tagit hjälp av Wallensteens klassificeringar av konflikters karaktär. Vi har inte kunnat dra någon egentlig slutsats med hjälp av klassificeringarna, då antalet konflikter vi belyst är relativt få. Däremot kan Wallensteens klassificeringar vara behjälpliga för att få en djupare förståelse av konflikternas natur. Som vi belyst ovan framhåller dock Wallenstein att dagens konflikter i högre grad handlar om statsbildning och statsmakt i stället för att vara mellanstatliga.

Kaldor beskriver att den ”nyare formen” av krigföring medför att distinktionerna mellan krig, organiserad brottslighet och systematiska kränkningar av människors rättigheter blivit suddigare. På så sätt är FN inte anpassat till dagens konflikter eftersom organisationens konflikthantering i grunden bygger på att konflikter är mellanstatliga. Detta är en uppfattning som överensstämmer med realismens perspektiv där stater ses som den viktigaste aktören – det vill säga att *statens suveränitet* inte får kränkas. Och som vi nämner inledningsvis är syftet med denna uppsats att belysa en idémässig förändring inom FN. Vi vill påvisa att FN på så sätt gått från ett synsätt på konflikter som går hand i hand med realismens perspektiv till ett mer liberalt synsätt där individen ges en framträdande roll – det vill säga *mänskliga rättigheter* prioriteras. Från att i Suezkonflikten 1956 ha betonat statens suveränitet har FN i Jugoslavienkrigen på 1990-talet och konflikten Israel/Libanon 2006 gjort en kursändring mot att lägga större vikt vid mänskliga rättigheter, åtminstone i sin profilering. Dessa konflikter ser vi som illustrativa milstolpar i den här utvecklingen. Ett ytterligare bevis för den idémässiga övergången är bland annat inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter 2006, som ska verka mer aktivt än den tidigare motsvarande människorättskommissionen.

Viktigt att ha i åtanke är att liberalismen i dag på intet sätt är allenarådande. Som vi nämner i avsnittet *Empiri* kan både realismens och liberalismens världssyn finnas i dag. Eftersom en del länder fortfarande prioriterar staters suveränitet, så är liberalismens perspektiv till störst del överensstämmande med en västerländsk

världsuppfattning. Detta grundar vi på Eriksson et al:s beskrivning av att utvecklingsländer, särskilt totalitära stater, negligerar mänskliga rättigheter.

Vår slutsats är följande; Trots den idémässiga övergång vi ovan belyst så är det problematiskt att implementera ett värnande om mänskliga rättigheter framför statens suveränitet; dels på grund av att diskrepansen mellan FN:s struktur och senare tids konflikter och krigföring, dels på grund av idémässiga motsättningar inom organisationen.

6 Referenser

Litteratur

Bengtsson, Rikard – Ericson, Magnus – Hall, Martin – Kronsell, Annica, 2001. *Perspektiv på världspolitik*. Lund: Studentlitteratur.

Berg, Lasse – Berggren, Malin- Eliasson, Jan – Hermele, Kenneth - Jerneck, Magnus – Klum, Anita – Lindahl Kiessling, Kerstin – Romson, Åsa - Tham, Carl – Wallensteen, Peter, 2000. *Tio tycker om FN - En idéskrift för 2000-talet*. Västermik: Svenska FN förbundet.

Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2005. *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Bring, Ove, 2000. *FN-stadgan och världspolitiken – om folkrättens roll i en föränderlig värld*. Tredje upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Diehl, Paul F, 2001. *The Politics of Global Governance – International Organizations in an Independent World*. Andra upplagan. USA: Lynne Rienner Publisher, Inc.

Dunne, Tim 2005b. 'Liberalism' i John Baylis och Steve Smith (red), *The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relations*. Tredje upplagan. Oxford: University Press.

Dunne, Tim – Schmidt, Brian C, 2005a. 'Realism' i John Baylis och Steve Smith (red), *The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relations*. Tredje upplagan. Oxford: University Press.

Eriksson, Lars – Halldén, Birger - Granath, Berith – Eliasson, Jan – Jervas, Gunnar – Jönsson, Bodil – Karlsson, Mats – Tham, Carl, 1995. *FN – Globalt uppdrag - Fakta historia framtid*. Jyväskylä: SNS förlag

Esaïsson, Peter – Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena 2005. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Förenta Nationernas Milleniedeklarationen 2000, 2002, Västermik: Svenska FN – förbundet.

Goldmann, Kjell – Pedersen. Mogens N – Østerud, Øyvind 1997. *Statsvetenskapligt lexikon*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Gutman, Roy, 1996 'Bosnia: Negotiation and Retreat' i Benton, Barbara (red) *Soldiers for Peace*. USA: Facts on File Inc.

Hammarskjöld, Dag, 2005. *Att föra världens talan*. Stockholm: Atlantis.

Joyner, Christopher C , 2004. *International Studies Perspective* , "The United Nations and Terrorism: Rethinking Legal Tensions Between National Security, Human Rights and Civil Liberties". USA: Blackwell Publishing.

Kaldor, Mary, 2000. *Nya och Gamla krig – Organiserat våld under globaliseringens era*. Uddevalla: Bokförlaget Daidalos.

Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.

Megrét, Frederic- Hoffman, Florian, 2003. *Humans Rights Quarterly* 25, "The UN as a Human Rights Violator? Some reflections on the United Nations Changing Human Rights Responsibilities". Oxford? : John Hopkins University Press.

Schori, Pierre, 2001. *Världspolitikens Dagsfrågor - Kommer FN klara den nya tiden?* Stockholm: Utrikespolitiska institutet

Wallensteen, Peter, 2006. *Understanding Conflict Resolution – War, Peace and the Global System*. Trowbridge: Cromwell Press Limited.

Whittaker, David J, 1995. *United Nations i Action*. London: UCL Press Limited

Örn, Torsten, 2005. *Världspolitikens Dagsfrågor - FN i förändring*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet

Artiklar

Dagens Nyheter, 27/6 2006, "Dags att tänka stort"

Dagens Nyheter, 29/7 2006, "Rice återvänder till Mellanöstern"

Dagens Nyheter, 30/7 2006, "Ökat tryck mot Israel efter blodig flygbombning"

Dagens Nyheter, 13/10 2006, "Libanons bomber vet inte att det är fred"

Dagens Nyheter, 1/11 2006, "Hizbollah: Samtal om fångutväxling har startat"

Dagens Nyheter, 11/11 2006, "Hizbollah avgick ur Libanons regering"

Svenska Dagbladet, 24/6 2004, "USA:s höga spel när NF blev FN"

Svenska Dagbladet, 29/7 2005, "Annan delar Hammarskjölds moraliska patos"

Svenska Dagbladet, 4/6 2006, "1956 blev krisernas och FN:s år"

Svenska Dagbladet, 17/7 2006, "Folkrätt bara ord för Israel"

Säkerhetspolitik.se, 23/10 2006, "FN:s framtid avgörs av stormakterna"

Hemsidor

Organisationen Kvinna till kvinnas hemsida www.iktk.se hämtat 23/11 2006

Svenska FN-förbundets hemsida www.sfn.se hämtat 25/11 2006

Svenska regeringens webbplats för mänskliga rättigheter
www.manskligarattigheter.gov.se hämtat 26/11 2006

UN:s hemsida www.un.org hämtat 14/11 – 5/12 2006
Resolutioner: 118, 119, 713, 752, 757, 761, 770, 836, 1701